

"Hakikat nazarında zulümdür... Hikmet nazarında zulümdür..." Hakikat ve hikmet nazarında ne demektir; farkı nedir?

Hakikat; Lügatte "hakiki, sabit ve doğru olmak, gerekmek; bir şeyi tahakkuk ettirmek" gibi mânalara gelen haqq kökünden türetilmiştir (et-Ta'rîfât, "el-ḥaḳîḳ")

Müslümanların saadet ve mutluluğunun hakikati ancak birbirlerini kardeş görmekten, muhabbet etmekten ve dostane münasebetler kurmaktan geçer.

"**Hakikat**"in muhtemel diğer bir mânası ise, sadakat ve doğruluktur. Yani hakka ve adalete sadık bir insan, kardeşinin bir iki hatasından veya sıfatından dolayı diğer güzel hasletlerini görmemezlikten gelemeyiz, inkâr edip ona düşmanlık edemez. Doğruluk ve sadakat bunu gerektirir.

Uhuvvet Risalesi'nde, **kin ve adâvetin hakikat ve hikmet nazarında zulüm olduğu** ifade edilmektedir.

Hakikat nazarıyla bakmak, adavet, kin ve hasedin hak ve hukuk nazarından zararını değerlendirmektir. Üstadımız; hak ve hukuk açısından, kin ve adavetin mü'minler arasında nasıl bir zulme vesile olduğunu, sefine misaliyle harika bir şekilde izah etmiştir.

Hakikat noktasında, mü'minin mü'mine kin ve adavet beslemesi büyük bir zulümdür. Yani mü'min böyle bir muameleyi, hakikat ve hak açısından hak etmiyor. Çünkü mü'min kardeşimize kin ve adavet etmemize sebebiyet veren haller ve sıfatlar, hem azdır, hem de zayıftır. Buna mukabil muhabbet ve şefkat etmemizi icap ettiren sebepler ve sıfatlar ise, hem çoktur, hem de kuvvetlidir. O halde, beğenmediğimiz zararlı ve menfi sıfatlar için, o mü'minin iman, İslâmiyet ve insâniyet ve sâire gibi sıfat ve hasletlerini reddetmek, kabul etmemek veya mahkûm etmek, hak ve hakikat noktasından yanlış olduğundan zulümdür.

Hikmet nazarında, mü'mine kin ve adâvet beslemek de ayrı bir zulümdür.

Buradaki mânâ ise, bir mü'mine adâvet beslemenin hiçbir faydasının olmadığıdır. Yani mü'mine, kin ve adâvet beslemek, hikmetsiz, ibretsiz, faydasız, menfaatsiz ve maslahatsızdır.

Zira mânânen kusurlu ve yaralı bir kardeşimize, düşmanlık etmek değil, ona şefkatli bir hekim gibi yaklaşım, lütufla ıslâhına çalışmak, hastalığını tedavi etmek hikmetin icâbıdır. **Çünkü hikmetle bakış hastayla değil, hastalıkla mücâdeleyi icâb ettirir.** Bu ise; hastalıklarla mücadele etmek, hastaya karşı da şefkatle ve

merhametle yaklaşmak demektir.

Bir doktor, hastaya değil, hastalığa düşmandır, onun tedavisine çalışır. Tedavi için gelen kişiyi niçin hastalandın diye azarlamaz.

Ayrıca uzun süre devam eden küskünlük ve düşmanlıklar, uhuvveti ciddi mânada bozar, inatlaşmaya götürür hatta telafisi mümkün olmayan derin yaralar açabilir. Bu da, maslahatsız ve hikmetsiz bir davranıştır.

Demek ki mü'mine karşı kin ve adavet besleme; Birinci Vecih'te, hukuk, hak ve hakikat nokta-i nazarından zulümdür. İkinci Vecih'te ise hikmet açısından, faydasız, maslahatsız ve menfaatsız olduğundan, ayrıca bir zulümdür.